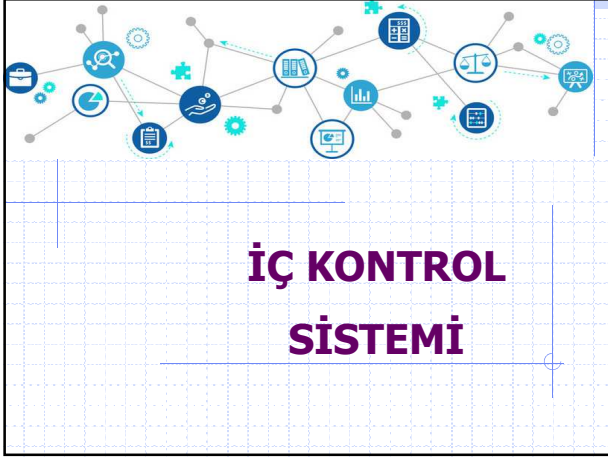

İÇ KONTROL SİSTEMİ DERSİ

Prof.Dr. Hasan Abdioğlu
İletişim: hasanabdioglu@ktu.edu.tr

Yasal Uyarı

Uzaktan eğitim sisteminde kullanılan video, ses ve görüntü kayıtları **Kişisel Verilerin Korunması Kanunu** ve **Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu**'na tabidir. Aksi durumlarda söz konusu kanunların ilgili maddeleri geçerli olacaktır.

KTU Aves

KTU Karadeniz Teknik Üniversitesi
Akademik Veri Yönetim Sistemi

Prof.Dr. HASAN ABDİOĞLU

Duyurular & Dokümanlar

Tarih	Başlık	Durum	Tarih	+
2023-24 BAHAR DÖNEMİ Muhasebe 2 Dersi (A Grubu-Tek)- Kurallar	Duyuru	16.02.2024	+	
2023-24 BAHAR DÖNEMİ Muhasebe 1 Dersi (A Grubu-Tek)- Kurallar	Duyuru	16.02.2024	+	
Mezuriyet Sınavı Hk	Duyuru	12.02.2024	+	
2024 BAHAR DÖNEMİ DERS KURALLARI (Seğnellik Ve Zorunlu)	Duyuru	12.02.2024	+	
MUHASEBE - 1 VE 2 DERSİ BÜTÜNLEME SINAVI HK	Ders Notu	2.02.2024	+	
DEVAMSIZ ÖĞRENCİ LİSTESİ (İşleme=Maliye+İktisat)	Ders Notu	11.01.2024	+	

Bu Dersin Düzeni İle İlgili Kurallar

Dersin Yürütülmesi

- Dersler zamanında başlar, ilk iki saatlik ders birleştirilerek (blok) yapılır ve ara verilir. Aranın ardından dersin üçüncü saati yapılır.
- Programda belirlenen saatte başlayacak olan derse öğrencilerin zamanında katılım sağlaması beklenir.
- Dersle ilgili soru ve sorunlar için ders yürütücüsü öğretim elemanı tarafından ilan edilen görüşme yeri (402 n'li oda) ve saatleri içerisinde iletişim kurulabilir.

Yoklama/ Devamsızlık

- Bu derste yapılan yoklamaların (idari ve resmi tatiller nedeniyle yapılamayan dersler dikkate alınmaz) **%70'** ine katılmak **zorunludur**.
- Dağıtılan yoklama çizelgesindeki her kare bir haftalık ders ifade eder ve üç yoklama yerine geçer. Bu nedenle ilk derse katılmayan öğrencilerin ikinci oturumda mutlaka bu durumu ilgili öğretim üyesine hatırlatması gerekir.
- Yoklamada başkası adına imza atan veya başkasını yerine imza attıranlar tespit edildiğinde haklarında disiplin soruşturması açılır.

Sınav Düzeni

- Bu dersten devamsız kalan öğrenciler dönemsonu ve bütünleme sınavına giremezler, ayrıca yaz okulunda başka bir üniversiteden de bu dersi alamazlar.
- Bu dersin sınavlarında öğrencilerin yanlarında kimlik (fakülte kimliği, nüfus cüzdanı, ehliyet vb.) kartı bulundurmaları zorunludur. Yanlarında kimlik kartı bulundurmeyen öğrenciler bu dersin sınavlarına giremezler.
- Bu dersin tüm sınavlarında başlamayı izleyen ilk 30 dakika içinde öğrencinin sınav salonundan çıkmasına izin verilmez.
- Bu dersin **tüm sınavları (Vize, Final, Bütünleme): Klasik (75 p) ve test vb. (25p) usulü birlikte gerçekleştirilecektir.**
- Bu dersin tüm sınavlarında öğrenciler, sınav saatinden hemen önce ilan edilen salonlarda sınavlara girerler.
- Bu dersin sınavlarında hesap makinesi (cep telefonu, kol saati hariç) kullanılması serbesttir.
- Bu dersin sınavlarında öğrenciler yanlarında telsiz, cep telefonu, çağrı cihazı vb. iletişim araçlarını bulundurmazlar.

İletişim

- Bu derse ilişkin tüm duyurulara (not ilanı, devamsızlık durumu, uygulama, ders içerikleri, cevap anahtarları vb.) <http://aves.ktu.edu.tr/hasanabdioglu/dokumanlar> adreslerinden ulaşılabilir. Gerekli durumlarda hasanabdioglu@ktu.edu.tr adreslerine e-mail gönderilebilir.

Kaynak Kitaplar

*** İç Kontrol ve Kurumsal Risk Yönetimi**
Hakan Bakkal-İlknur Tunç-Alper Kasimoğlu

İşletmelerde Kurumsal Yönetim Anlayışı Kapsamında İç Denetim
Prof.Dr. Hasan Abdioglu

*** İç Kontrol ve İç Denetim**
Doç. Dr. Ayşe Pamukçu

6

YÖK DERSLERİ PLATFORMU
(YÜKSEKÖĞRETİM KURUMLARI DERSLERİ)

İŞLETME

Ar...

ANAYASA HUKUKU (Atatürk Üniversitesi)	İlet
BÜYÜKSEL ARAŞTIRMA TEKNİKLERİ (İstanbul Üniversitesi)	İlet
BÜYÜKSEL HUKUKU (Aydınlatma Üniversitesi)	İlet
BORÇLAR HUKUKU (Aydınlatma Üniversitesi)	İlet
BORÇLAR HUKUKU (Aydınlatma Üniversitesi)	İlet
ÇAĞDAŞ LOJİSTİK UYGULAMALARI (Aydınlatma Üniversitesi)	İlet

<https://yokdersleri.yok.gov.tr/#ders>

7

MUHASEBE MESLEĞİNİN DÜNYA, BUGÜNÜ VE GELECEĞİ

17 Mart Muhasebe Haftası Kutlu olsun

Moderatör: Prof. Dr. Fikret ÇANKAYA
KTÜ-İİBF, İşletme Bölümü Öğretim Üyesi

SMMM Mustafa ALKAN
Trebzon Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler Odası Başkanı
Başkan Yardımcısı
Konu: Muhasebe Mesleğinin Dünyaya - Vergi İçin Muhasebe

SMMM Davut BİLİR
Rize Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler Odası Başkanı
Konu: Muhasebe Mesleğinin Bugünü - Bilgi İçin Muhasebe

SMMM Mehmet Ferit SONMEZ
Ordu Serbest Muhasebeci ve Mali Müşavirler Odası Başkanı
Konu: Muhasebe Mesleğinin Geleceği - Teknoloji Tabanlı Muhasebe

KTÜ İİBF AMFİ 3
01.03.2024
14:30

tektutlif

8

Ders İçeriđi

- ◆ İç Kontrol ve nemi
- ◆ Finansal Krizler ve Kurumsal Yönetim
- ◆ İç Denetim ve İç Kontrol
- ◆ COSO İ Kontrol Bileşenleri
- ◆ 5018 sayılı Kanun ve İç Kontrol
- ◆ Hile, Suiistimal ve Kırmızı Bayraklar
- ◆ Siber Riskler ve COSO İ Kontrol Bütünleşik Çerçevesi
- ◆ Yapay Zeka ve İç Kontrol Sistemi İlişkisi

VAK'A Analizleri (İç Kontrol, Kurumsal Yönetim, İç Denetim, Hile)
Uygulama Soruları ve Deđerlendirilmesi

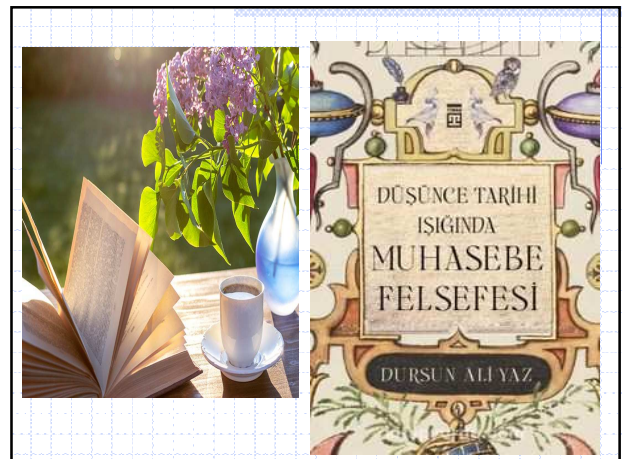
9

İç Kontrol Sisteminin Muhasebe ve Denetim İlişkisi, Kavramsal Açıklamalar

- ◆ Muhasebe
- ◆ Denetim
- ◆ Maliyet Kavramı (Ticari Maliyet, Üretim Maliyeti, Hizmet Maliyeti)
- ◆ Varlık Kavramı
- ◆ Gider Kavramı
- ◆ Maliyet Gideri
- ◆ Kaynak Kavramı
- ◆ Harcama ve Ödeme Kavramları
- ◆ Gelir Kavramı
- ◆ Kar ve Zarar Kavramları
- ◆ Risk

11

İç Kontrol Kavramı Üzerine Bir Vaka İncelemesi

Geçtiğimiz hafta gazetede yayınlanan bir haber dikkatimi çekti. Haberin başlığı “**Internet Aşkının Uğruna Şirketini Dolandırdı**” idi. Şöyle diyordu haberde: “Turizm şirketinin 12 yıllık muhasebecisi, internette tanışıp aşık olduğu erkeğe, şirket kasasından 10 ay boyunca 3 milyon 200 bin TL gönderdi. Sevgililer 12’şer yıl hapis istemiyle yargılanıyor. Ayrıca kendilerine yardım eden 5 kişi de dolandırıcılık nedeniyle tutuklandı”

Ayrıca haberde muhasebecinin bazı ifadelerine de yer verilmişti. “... .. şirket kasasından her hafta düzenli olarak para çektim... .. Ayrıca şirket hesabından da para çekip gönderdim... .. .Daha sonraları elden de para verdim....Çalıştığım şirket yüklü miktarlarda ihale aldığı için yakalanmadım....Her şeyi...’e aşık olduğum için yaptım!”

İç kontrol kavramı üzerine bir (case study) vaka incelemesi olarak bundan daha iyi! bir örnek düşünemiyorum. Bir iç denetçi olarak bu vaka ile ilgili gözlemlerimi paylaşmak istiyorum. Öncelikle gözden kaçması imkansız olan bir **kontrol zaafiyeti** ile başlıyoruz. Temel bir iç kontrol tedbirinin eksikliği gözümüze çarpıyor. Bu iç kontrol uygulaması pek çoğumuzun yakından bildiği “**görevler ayrılığı**” ilkesi. Bu vakada, bu ilkenin ciddi bir şekilde ihlal edildiği görülmektedir. **Ne diyor görevler ayrılığı ilkesi; muhasebeyi tutan veya sorumlu olan kişi (muhasebe kaydı yaratma yetkisi olan kişi) ile nakit varlıklara erişim yetkisi olan kişiler mutlaka ayrı olmalıdır. İşte bu şirkette muhasebecinin, çalışan veya yönetici olup olmadığı bilinmemekle birlikte, şirketin her tür nakit değerine (banka hesapları ve kasa) erişim imkanı olduğu görülmektedir.**

Özellikle ülkemizdeki küçük ve orta ölçekli pek çok şirkette muhasebe sorumlusu olan, yani muhasebeyi tutan kişilerin bu şekilde çalıştığı düşünüldüğünde olayın ciddiyeti ortaya çıkmaktadır. Ülkemizde genellikle **iç kontrol tedbirleri yerine kişisel güven faktörü** ön planda olduğundan, “görevler ayrılığı” ilkesine dikkat edilmemektedir. Oysa haberde suçu işleyen muhasebecinin 12 yıldır bu şirkette çalıştığı ifade edilmektedir. **İç kontrol tedbiri yerine kişisel güven mekanizmasının ne denli anlamsız bir uygulama olduğuna iyi bir örnek teşkil etmektedir.** Özellikle aile şirketlerinde aileden biri ya da ailenin en çok güvendiği kişilerin bu tür yetki ve sorumlulukları tek başına üstlendikleri düşünüldüğünde, riskin büyüklüğü ortaya çıkmaktadır.

Konu ile ilgili olarak dikkat çeken bir diğer husus ise şirket sahipleri tarafından güvenilir olarak görülen ve tam 12 yıldır bu şirkette çalışmakta olan bir kişinin “**aşık olma güdüsü**” ile çalıştığı şirketi, kariyerini ve hayatını riske atabilmesidir. Bu durum insan olmaktan ve insani zaatlardan kaynaklanmaktadır.

Aşık olma motivasyonuna ek olarak daha pek çok motivasyonu daha sayabiliriz. Yıllarca hak ettiğini alamadığını düşünmek, çocuğu için acil paraya ihtiyacı olmak, patronlarından intikam almak ve daha pek çok neden ile şirketlerde, kurumlarda bu tür olaylar yaşanabilmektedir (HİLE YAPMAYA İTEN

NEDENLER) . İşte bu nedenle iç kontrol vazgeçilmez bir kavramdır. **Elbette ki güven unsuru da önemlidir ancak iç kontrollerle desteklenmeyen güven bir kumardır.**

Ancak unutulmaması gereklidir ki **iç kontroller yine insanlar tarafından tasarlanır**. İç kontrolleri en iyi atlatabilecek kişiler onları tasarlayan, onlar üzerinde hüküm sahibi olan veya onları atlatabilmek amacı ile işbirliği yapan çalışanlar olmaktadır. Bu bağlamda vakada suçu işleyen iki kişiye destek veren ve bu sebeple gözaltına alınmış beş kişilik bir grubun varlığı bu duruma işaret etmektedir. **Burada iç kontrol eksikliklerine ek olarak, birde var olduğu düşünülen iç kontrollerin (olduğundan şüphe etmekle birlikte) bir grup çalışanın ortak çabası ile atlatıldığı gerçeği dikkat çekmektedir.** Belli ki suçu işleyen iki kişi, bu operasyonu oldukça uzun bir süre tek başlarına götürmemişlerdir. 10 ay boyunca kelimesi üzerine bu nedenle durulması gerekmektedir. **Bu kadar uzun süre yüklü miktarlarda nakitin kasa ve banka hesaplarından çekilmek suretiyle şirket dışına çıkartılması ve hiç kimsenin bu durumu fark etmemiş olması bu iç kontrol faciasına ayrı bir boyut katmaktadır.** Şirket ile ilgili ayrıntılı bilgiye sahip olmamakla birlikte yukarıdaki haberden tahmin ettiğimiz kadarı ile muhasebe sorumlusu bu olayı diğer bazı çalışanlardan habersiz gerçekleştirmemiştir. Elbette ki bahsi geçen 5 kişinin de suçlu olup olmadıkları kesin değildir, ancak en azından durumun ortak bir çaba sonucu gerçekleştiği ihtimali, suç sonucu kaçırılan nakit miktarı düşünüldüğünde, pek olasıdır.

Buradan çıkartılması gereken sonuç **iç kontrollerin etkin olsun olmasın, bir grup çalışan tarafından atlatılabilmesinin de mümkün olduğu ve bunun gözden asla kaçırılmaması gerektiğidir**. Yine bu bağlamda dikkatimizi çeken diğer bir husus da 10 ay boyunca şirket hesaplarından önemli miktarda nakit çekilişinin şirketin üst düzey yönetici veya sahipleri tarafından takip edilmemiş olmasıdır. Burada açıkça diğer bir iç kontrol zafiyeti göze çarpmaktadır. **İzleme veya diğer bir deyişle gözetim mekanizmalarının tahsis edilmemiş olduğu görülmektedir.** Şirket büyüklüğü ne olursa olsun, **yönetmelik ve denetim mekanizmalarının mutlaka bulunması gerekmektedir.** Yukarıdaki tespitlere ek olarak gözümüze çarpan diğer bir nokta ise yüklü miktarlarda ihale alan ve ciddi bir mali kazanç elde eden şirketin, muhtemelen büyümüş olan örgütsel yapısını, değişimin gerektirdiği şekilde yeniden yapılandırmamış olmasıdır. **Genellikle ülkemizde görülen diğer bir sorun da şirketlerin veya kurumların büyümelerini takiben, örgütsel bir yeniden yapılanma sürecine gitmemeleridir. Bu yeniden yapılanmanın en önemli unsuru ise elbette ki iç kontroller olmalıdır. Ancak genellikle uygulama bu yönde olmamaktadır. Eski yapı ve sistemler korunmakta, sadece çalışan sayısı artırılmak suretiyle işler devam ettirilmeye çalışılmaktadır.**

Yetki ve sorumluluk dağılımı, örgütsel iletişim dizaynı ve kurumsal kademelere ise hiç dokunulmamaktadır. Bu durum şirket sahiplerinin kurum üzerindeki kontrolünün azalmasına ve kurum içinde önceden yetki kazanmış ve önemli sorumluluk alanlarının merkezinde bulunan kişilerin güç kazanmasına yol açmaktadır. Evet ülkemizdeki acı bir gerçeği doğrular nitelikteki bu olaydan

çıkartılması gereken pek çok ders var. **Nedir bu acı gerçek? İç kontrol kavramı ülkemizde genellikle iç ve/veya dış denetçilerin işi gibi görülüyor. Kamu veya Özel sektör olması fark etmiyor. İç kontroller ile ilgili olarak Yöneticilerin topu sıklıkla denetim elemanlarına attıkları görülüyor.** Bu olayın bir yönü. Diğer yandan, iç kontrol kavramı özellikle ülkemiz iş dünyasında önemi henüz anlaşılabilmiş bir kavram değil. *İç kontrollerin genellikle işleri yavaşlatıcı, zaman alıcı ve gereksiz olduğu gibi bir düşünce hakim. Bunu hem kişisel kamu ve özel sektör tecrübe ve gözlemlerim, hem de pek çok farklı kurum ve yapıda görev yapan meslektaşım ile yaptığım sohbetlerden anlıyorum. İşte bu iki konu, yani iç kontrollere gereken önemin verilmemesi ve iç kontrollerin sorumluluğunun yönetimler tarafından alınmak istenmemesi (eksik bilgi sahibi olmaktan da kaynaklanıyor olabilir) ülkemizdeki acı gerçeği doğruluyor. Şirketlerimiz ve kurumlarımızın yumuşak karnı iç kontroller ve iç kontrol sistemleri.* Ülkemizde hemen her gün bu tespiti doğrulayan, yukarıdaki olaya benzeyen pek çok vaka yaşanıyor. Bir kısmı basına yansıyor, bir kısmı yansımıyor. Oysa aynı sorunlar sıklıkla gelişmiş yabancı ülkelerde de yaşanmış ve hala yaşanmakta.

Aklımıza en son gelen örnek **Enron skandalı**. Ama yabancı ülke otoriteleri duruma el atarak kısa süre içinde **SOX ve benzeri düzenlemeler** ile duruma müdahale ediyorlar. İç kontrol kavramını yasa ile önemli hale getiriyorlar. Batı iş dünyası ise bu kavramın önemini çoktan kavramış. İç kontrole ilgili pek çok model (**COSO, CoCo**) ve pek çok yasal düzenleme şu an uygulamada. **Ülkemiz kamu ve özel sektörü ise bırakın iç kontrol kavramını, henüz iç denetim kavramı ile bile yeni tanıştığından alınması gereken mesafenin büyüklüğü ortaya çıkıyor. Ancak son dönemlerde ülkemiz kamu, sermaye piyasası ve bankacılık sektöründe hayata geçirilen bazı düzenlemeler konuya ilişkin farkındalığın artmasını sağlamıştır.** Temennimiz bu farkındalığın diğer tüm sektör ve iş kollarındaki küçüklü büyüklü firmalar ile sosyal ve sivil toplum kuruluşlarında da artırılmasına yönelik inisiyatiflerin oluşması. **Tekrarlamakta fayda duyuyoruz ki iç kontroller işleri yavaşlatan, engelleyen veya gereksiz mekanizmalar değildir. Aksine iç kontroller hayat memet meselesidir ve konuya bu şekilde yaklaşılması gerekmektedir. Buna ek olarak ifade etmek gerekiyor ki iç kontroller, iç veya dış denetçilerin değil, doğrudan şirket yöneticilerinin sorumluluğudur. Bunun bu şekilde görülmesi ve bu sorumluluğun gereğinin yerine getirilmesi gerekmektedir. İç kontrol kavramı ile ilgili olarak gerek kamu gerekse de özel sektörde önemli bir farkındalık oluşturma politikasının hayata geçirilmesi yerinde olacaktır.** Ülkemizde mükemmel bir iç kontrol vakası olarak incelediğimiz bu tür olayların engellenmesi adına atılması gereken ilk adım budur. Bu farkındalığı yaratmakta en büyük görev ise özellikle **kurumsal yönetim, iç denetim ve risk yönetimi** alanlarında faaliyet gösteren mesleki sivil toplum örgütleri ile kanun koyucuya düşmektedir.

Kaynak: <https://bertankaya.net/2008/06/c-kontrol-kavram-uezerine-bir-vaka-ncelmesi/>

YAŞANMIŞ BİR SINAV ANISI...

Bugün saat 13.00’de İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi’nde gireceğim **Sigortacılıkla** ilgili sınav öncesi, telefonumu bırakacağım emanetçinin önündeki kalabalığı görünce, sınavın başlamasına az bir süre kaldığından, kuyruğa girmek yerine, sınava girenleri bekleyen kalabalık arasında bir tanıdık var mı diye etrafıma bakındım. Etrafta tanıdık bir kişi göremedim.

Ne yapabilirim diye düşünürken, omuzunda kadın çantası asılı bulunan 30 yaşlarında birini gördüm. Sınava giren birini bekliyor ve güven veren bir görüntüsü var diye düşünerek, yanına yaklaştım. Hiç tanımadığım bu adama, telefonumu sana bırakabilir miyim diye teklifte bulundum. Şaşkınlıkla yüzüme bakan adam “**Abi, eşim sınava giriyor onu bekliyorum, iki telefon daha var**” diyerek, biraz tereddüt etse de, telefonumu almayı kabul ederek çantasına koydu. Ardından, Arzular Metal Firmasındanım deyip, bana kartvizitini vermek üzere cüzdanında aramaya başladı. Ben de kartvizite gerek yok, ben seni bulurum deyince, “Abi, çıkışta burada olurum” dedi ve sınava girmek üzere yanından ayrıldım.

Sınav için 3. kattaki salona çıktığımda görevli gözetmen “**Yanında cep telefonu olan var mı**” diye sınav öncesi uyarıda bulununca, ben de kapıda birine bıraktım dedim. Bunun üzerine salonda benimle birlikte sınava girenlerden bazıları, “Abi nasıl bıraktın, telefonunun marka ve modeli neydi, sen şimdi sınava da odaklanamazsın” şeklinde, biraz da şaşkınlıkla konuştular.

Onların bu şekilde konuşması üzerine, sınav başlamadan yerimden kalkarak, telefonumu bıraktığım kişi kapı önünde mi diye ihtiyaten pencereden aşağıya baktım. Ancak, kalabalık arasında o kişiyi göremedim.

Sigortacılık ile ilgili bir sınava girerken, bir teminat olmaksızın riski, rizikoyu üstlenmişim. Yaptığım şey, kişisel tecrübelerim ve insan ilişkilerime güvenerek, telefonumu hiç tanımadığım bir kişiye emanet etmek olmuştu.

Sınav süresince ister istemez telefonumu düşündüm. Ancak, o kişiden emindim ve bir sorun yaşamayacağıma inanıyordum.

İlk 35 dakikada sınavı tamamlayıp dışarı çıktığımda, kapının önünde o kişinin beni beklediğini gördüm. Yanına gittiğimde, çantayı açıp telefonumu verdi, ardından kartvizitini uzattı. Aksaraylı olduğunu öğrendiğim Sevgili Harun Katman’a teşekkür ederek, kendimi tanıttım. O da bana “Bir sorunuz olursa sizi ararız” cevabını vererek, kısa bir sohbet sonrası yanından ayrıldım.

Yaşadıklarımı her biriniz farklı açılardan değerlendirebilirsiniz. Kendi açımdan, insanların birbirine güvenmediği, güvensizliğin artış gösterdiği günümüzde, bir risk üstlenerek, bir insana güvenmek ve o insana güvendiğimi göstermek istemişim.

Sizler ise eşyalarınızı lütfen emanetçilere teslim etmeyi ihmal etmeyin.